

NOT EDELİM

Meşhur İslam âlimi İmam el-Gazzâlî (öl. h.505/m.1111) ***yararlı olanın elde edilmesi ve zararlı olanın giderilmesi*** ilkesinin önemiyle ilgili şöyle demektedir:

"Maslahattan maksad, dinin amacını korumaktır. Dinin insanlara yönelik olan amacı ise onların din, can, akıl, nesil ve mallarını korumak olmak üzere beştir. İşte bu beş temelin korunmasını içeren her şey maslahat, bu beş temeli ortadan kaldıran her şey de mefsedet olup bu mefsedetin giderilmesi ise maslahat icabı gereklidir."

(Gazzâlî, el-Müstasfâ, C 2, s. 482)

4.2.4. İstihsan

Sözlükte istihsan; bir şeyi güzel saymak, iyi olarak kabul etmek, tercih etmek gibi anlamlarına gelir. Terim olarak istihsan; müçtehidin özel bir delile veya sebebe dayanarak genel kuraldan ayrılıp özel bir hükmü tercih etmesidir.

Müçtehidin dayandığı özel delil veya sebep; nas, icma, zaruret olabilir. Bu gerekçelerden birine dayanarak müçtehit bir meselenin benzerlerine verdiği hükümden vazgeçip yeni bir hüküm vermektedir. İstihsan yönteminde müçtehit, genel hükümden özel bir hükmü istisna etmektedir.

Unutarak yiyip içen kimsenin orucunun bozulmaması istihsan yoluyla sabittir. Genel kurala göre orucun bozulması gerekir. Ancak Peygamberimiz şöyle buyurmuştur: *"Oruçlu iken unutarak yiyip içen kimse orucunu tamamlasın. Zira onu Allah yedirip içirmiştir."*[25] Ebû Hanîfe'nin **"Bu hadis olmasaydı, kıyasa göre amel edip unutarak yiyip içenin orucunun bozulacağına hüküm verirdim."** dediği nakledilir.[26]

ÖRNEKLER BULALIM

İstihsanı hangi mezhebin delil olarak kullandığını araştırınız ve istihsana bir örnek bulunuz.

TARTIŞALIM

Bir dükkân sahibi, dükkânını market için kiraya verince aldığı kira ücreti helal olurken kumarhane için kiraya verince aldığı ücret haram olur. Bu durumun sebebini sınıfta tartışınız.

22 Tevbe suresi, 100. ayet.
23 Müslim, Fezailu's-Sahabe, 213, 215; Ebû Dâvud, Sünnet, 9.
24 Gazâlî, El-Mustasfa, C 1, s.135.
25 Buhârî, Eymân, 15 ve Savm, 26; Tirmizî, Savm, 26; Müslim, Sıyâm, 171.
26 Zekiyyüddin, Şaban, İslam Hukuk İlminin Esasları, s. 165.